

Zápis z jednání pracovní skupiny pro tlumočnickou a překladatelskou činnost (se zaměřením na český znakový jazyk) Ministerstva spravedlnosti ČR ze dne 8. dubna 2021

Začátek jednání: 16:00

Konec jednání: 17:20

Formát jednání: online

Přítomni:

Za MSp:

Mgr. Jan Benýšek, JUDr. Vladimír Sharapaev,

Za tlumočníky českého znakového jazyka:

Bc. Monika Boháčková, Mgr. Nad'a Hynková Dingová, Ph.D.

Cílem schůzky bylo přiblížit situaci tlumočení pro české neslyšící občany a specifika tlumočení do českého znakového jazyka

Náplň jednání:

1. **Obecně velký nedostatek tlumočnicků ČZJ** - v některých krajích není žádný
 - neexistence výhradně soudních tlumočnicků ČZJ (není finančně stabilní)
 - neexistují tlumočnické specializace (tlumočníci v praxi musí tlumočit všechno, mají široký záběr, ale není to hluboká specializace)
 - tlumočníci jsou v drtivé většině zaměstnání v sociálních službách a ve školství
 - všichni chceme zvyšující se kvalitu tlumočnicků, ale za nových podmínek končí stávající zkušenosti tlumočníci s odpovídajícím vzděláním
 - pro nové TZJ finančně nezajímavá oblast s vysokou mírou odpovědností, sankcí, vstupními náklady, admin. (zakázek mají mnoho, mohou si vybírat, přirozeně tíhnou k méně stresovým oblastem)

Závěr: Tlumočníci společně s MS budou vyzdvihovat význam soudního tlumočení a pracovat na jeho prestiži

2. **Finanční nezajímavost** - nemotivovanost tlumočnicků
 - platební rozpětí 300 – 450 Kč (nedůstojná obhajoba tlumočnicků před úředníky, kteří mají představu, že ČZJ je primitivní jazyk a tlumočení do něj je jednoduché, resp. jednodušší než tlumočení do jiných jazyků)
 - problém s uvolňováním tlumočnicků na soudní jednání ze zaměstnání (školy mají problém uvolňovat z výuky, zkoušek, státnic, TZJ řeší i dovolenou; v soc. službách je objednan několik týdnů předem k odbornému vyšetření, pracovní pohovor - má soudní tlumočení přednost?)
 - nemožnost refundovat tlumočnickův plat – je nutné tlumočnickem napracovat zameškané hodiny nebo čerpat dovolenou u zaměstnavatele, obojí je u přetížených tlumočnicků vnímáno negativně

Závěr: Z těchto důvodů je žádoucí, aby tlumočníci apelovali na soudce, že je efektivnější s tlumočnickými předem projednat termín konání jednání před samotným odesláním předvolání (úspora financí soudů nejen za poštovné, ale i úspora času tlumočnicků – nemusí běhat na poštu pro obsílky, obvolávat soudy s omluvami apod.)

Tlumočníci českého znakového jazyka nemají možnost komerčních zakázek na základě „kulatého“ razítka, společně s MS budou apelovat, aby jim byla nabízena odměna v maximální možné výši

3. Vyškrtnutí tlumočnicků ze seznamu

- tlumočníci, kteří požádali o vyškrtnutí ze seznamu, jsou stále poptáváni, což je nepříjemné a zatěžující. V novém zákoně zcela chybí přechodné ustanovení pro tyto situace, T/P by měl vykonávat nadále již zadané úkony před podáním žádosti o vyškrtnutí, před účinností nového zákona.

Závěr: MS pošle zašle a na svých kanálech zveřejní popis toho, co se děje při vyškrtnutí i s harmonogramem dílčích kroků, které k vyškrtnutí vedou, v tuto chvíli je již podle MS na FCB. Vyškrtnutí není hned, ale do cca 60 dnů, do té doby ho soud poptává a on musí splnit nasmlouvané úkony.

4. Tlumočnická pečeť (razítka): Proč je dvojitá, když v oblasti českého znakového jazyka není oddělena (v praxi ani ve vzdělávání) profese tlumočnicka a překladatele? Na specifika jsme průběžně upozorňovali při legislativním procesu vzniku aktuálních předpisů

Závěr: Nemůžeme měnit, je dané platnou legislativou

5. **Příprava na tlumočení:** je zásadní a je nutné, aby byla proplacena (jedná se o lingvistickou přípravu, tlumočníci nemají specializace, musí se na jednání v předstihu připravovat, jinak není možné, aby jednání mohlo úspěšně probíhat

Závěr: Záležitost se bude projednávat na jednání v širším plénu pracovní skupiny MS

6. **Spolupráce s neslyšícím tlumočnickem** – možnost přizvání jako konzultanta nebo ustanovení jako druhého tlumočnicka. Neslyšící tlumočnickem není většinou tlumočnickem profesí, ale jejich účast je v mnoha ohledech zásadní (velká regionální a sociální variabilita, neexistence „spisovné varianty ČZJ“ apod.) Tito neslyšící tlumočníci jsou oslovováni neoficiální cestou na základě osobních kontaktů – bylo by možné vytvářet seznam neslyšících tlumočnicků napříč kraji? Apel na přenechání konečného posouzení a vyhodnocení situace z pohledu potřeby účasti neslyšícího tlumočnicka tlumočnickem znakového jazyka.

Závěr: Není možné seznam vytvářet a zveřejnit prostřednictvím MS, kontakty na osvědčené neslyšící tlumočnické nejlépe šířit sdílenou dobrou praxí kanály, které tlumočníci využívají, případně v rámci vzdělávacích aktivit pro tlumočnické.

7. **Překladatelské úkony v el. podobě** (specifika ZJ jako vizuálního jazyka), je nutné. Aby různé formuláře a postupy reflektovaly situaci, kdy ZJ nemá psanou podobu
8. **Specifická situace osob s postižením sluchu** (nejen neslyšících účastníků, ale i ohluhlých, nedoslýchavých či osob s hluchoslepotou v řízení – pozor na možnost převodu do různých komunikačních systémů podle preference klienta (tlumočení ČZJ, transliterace, simultánní přepis, taktilní forma tlumočení apod.)

Závěr: Problematika je velice složitá, řešením je cílená osvěta soudců a soudních úředníků. MS nabízí garanci v případě, že by tlumočníci českého znakového jazyka ve spolupráci s odbornou

autoritou (např Ústav jazyků a komunikace neslyšících na FFUK v Praze) připravili návrh metodického materiálu v rámci projektu např. GAČR. Materiál musí být jednoduchý, přehledný a názorný.

9. **Nemožnost nahrávání průběhu jednání na videozáznam** – vizuální jazyk nemůže být zaznamenán na zvukovém záznamu z jednání, narážíme na technické nevybavení soudu, častokrát řeší tlumočníci po své linii (nahrávají tlumočení na svou techniku se souhlasem soudce), příp. domluví přítomnost dvou tlumočnicků u jednání

Závěr: Dále podpora tlumočnicků v tom, ať záznamy vytváří sami po dohodě se soudcem, zařazení vysvětlení problému do metodického materiálu, vytipování soudu, kde je větší frekvence jednání s neslyšícími účastníky a systémové natáčení jednání by zde mohlo probíhat pilotně.

Zapsala: Nad'a Hynková Dingová

Na vědomí:

Pracovní skupina soudních tlumočnicků pro legislativu